

Аз таърих ба мо маълум аст, ки ҳар риштае аз илму дониш ва касбу ҳунар саргузашти ҳоси ҳудро дорад. Масъалан, адабиёт таърихан ин вазифаро доштааст, ки мардумро барои дифоъи Ватан барангезад ва шӯроати онҳоро боло барад, то ин, ки ба муқобили душман истодагарӣ карда тавонанд. Ҳар як байти Шохномаи Абулқосим Фирдавӣ чунин ширест дар роҳи мубориза бар зидди душманони миллат ва кишвари мо. Ба ин муносибат метавон афзуд, ки илми тиб низ дар ибтидои пайдоиши худ барои беҳбудии ҷисмӣ ва рӯҳии кавму миллатҳои ҷаҳон соҳмон дода шудааст. Ба сабаби он, ки илми тиб дар ҷаҳони зиндагӣ аз ҷама муҳимтар ва ғустурдатар буд, қонуну қоидаҳои бисёр ҷиддӣ барои татбиқи он иншо гардида буданд.

Кишвари Юнон дар таърихи фарҳанги ҷаҳонӣ яке аз марказҳои муҳими илмӣ ва фарҳангӣ ба шумор мерафт ва ақсарияти илмҳо дар ин кишвар рушду нумӯ кардаанд. Яке аз он илмҳо илми тиб буд. Табиб ва файласуфи машҳури юнонӣ Гиппократ (дар ҳудуди 460-370 қабл аз мелод) барои ба танзим даровардани қонуну қоидаҳои ин илм Савгандномаеро тартиб дод, ки мебоист табибони Юнон аз рӯи он бо беморон муомила кунанд. Ин Савганднома дар таърихи тиб бо номи “Савгандномаи Гиппократ” машҳур аст. Савганднома дар ҳудуди 500 сол пеш аз мелоди Масеҳ дар асри Букрот (Гиппократ) ва мактаби вай навишта шудааст. (Бо тағйири андак дар қисмати оғози он, ин Савгандномаро инҷо зикр менамоем):

1. “Ба он ҷи, ки ақида дорам савганд (қасам) ёд мекунам ва Ҳудоро шохид ва гувоҳ мегирам, ки ба ин савганд ва масъулиятҳои марбутӣ он бо тамоми қудрат ва тавоноӣ, ки дар нисоти илму дониши ҳеш суроғ дорам, амал менамоем.

2. Ба уҳдаи ҳеш мегирам, ки устодони ҳудро ки маро дар ёд додани ин маслак (ихтисос) кумак ва роҳнамоӣ кардаанд, монанди волидайнӣ худ дониста ва дар сурати лузум аз дорони ҳеш (молу сарват) дар ҳақшон дарег намекунам ва назар ба хоҳишҳои эҳтиётҷоташонро бартараф намуда, писарони онҳоро монанди бародарони худ медонам. Ва дар сурате, ки ҳоста бошанд, ки илми тибро фаро гиранд, бидуни гирифтани ҳаққузаҳма (музди қор) ин қасби шарифро ба онҳо меомузонам.

3. Таълимот ва дастуроти тиббӣ ва дарсҳои назарӣ ва тамоми маълумоти лозимаро танҳо ба писаронам, писарони устодони худ ва дигар писароне, ки шартҳо ва қонунҳои таҷобатро бипазирунд, тадрис хоҳам кард ва омӯзиш хоҳам дод. Дар ғайри он, ба ҳеҷ қаси дигар ин ҳирфаро (ихтисосро) нахоҳам ёд дод.

4. Парҳези ғизоиро (хурокиҳоро) назар ба зарурати беморон мутобиқи дониш ва илми ҳеш муайян менамоем ва агар зараре дошта бошанд, ғавран аз он ҷилавгирӣ хоҳам кард.

5. Назар ба хоҳиши афрод ё ба иродаи ҳудам ҳеҷ ғоҳ доруҳое, ки ҳаёти инсонро таҳдид кунанд, нахоҳам дод.

6. Ҳеҷ ғоҳ муқтаби сақти ҷанин нахоҳам шуд ва абадан барои ин мақсад ба қасе машварат нахоҳам кард.

7. Бо оёиши хотир ва вичдони пок дар иҷрои қасб ва ихтисоси ҳеш машғул буда ва ба

Худованд савганд ёд мекунам, ки амалиёт ва табобатҳои сангинро худсарона накарда ва ба ахли фан вогузор менамоям.

8. Дар ҳар даре, ки дохил мешавам, барои беҳбудии холи беморон кӯшиш хоҳам кард ва аз ҳар кори дигаре, ки нописанд ва зишт бошад, яъне корҳои ноҳинҷори ҷинсӣ бо занон ва мардон, ки ҳоҳ гулом бошанд ва ё озод ба таври ҷиддӣ худдорӣ менамоям ва аз он корҳо дурӣ меҷӯям.

9. Он чи дар аснои (вакоти) мушоҳидаҳо ва муоинаҳо (ташхисҳо) аз бемор ва атрофиёни вай мебинам ва ё мешунавам ва ё бароям кашф мешавад, ба худ иҷоза намедихам, ки ба касе онро фош намоям, балки дар ҷумлаи ганҷинаи асрори тиббӣ онро хифз хоҳам кард.

10. Агар тамоми ин Савганднома ро татбиқ кунам ва аз самараҳои (неъматҳои) зиндагӣ аз хирфаи (касби) худ бархурдор шавам ва ҳамеша байни мардумон ифтихорманд ва сарбаланд бошам. Вале агар онро ҳилоф кунам ва аз руи ин Савганднома амал накунам, аз неъматҳои зиндагӣ, хирфа ва ихтисоси худ баҳра набарам ва байни мардумон сарафканда ва шармсор бошам”.

Дар рафти ин ҳатаре, ки бо номи कोरोनाвирус дар ин ҷанд моҳи охир ба сари кавму миллатҳои ҷаҳон омад, ҳамаи табибони ҷаҳон, махсусан табибони тоҷик бо ҳисси масъулияти бузург аз ин “Савгандномаи Гиппократ” ба таври ҳамачониба истифода намуданд ва ба он содиқ монданд. Бо вучуди он, ки ин беморӣ яъне कोरोनाвирус аввал дар кишвари Хитой аз вучуди худ дарак дода буд, он бисёре аз давлатҳои дигарро гофилгир кард. Дар боби ҷузъиёти ин мубориза метавон гуфт, ки одамон барои муқобилият бо ин беморӣ омодагии лозимаро надоштанд. Ба ин маъно, ки аксар намедонистанд, ки давои ин беморӣ чист? Ва решаҳои анғезандаи ин беморӣ аз чи иборатанд? Барои пешгирӣ кардани он чи чораҳои мушаххасе зарурат дорад? Бо вучуди ин мо шояди он гардидем, ки табибони тоҷик ба гуфтаи маъруф: “Бо дасти урён дар муқобили шамшери аҷал саф оростанд”. Яъне омодаи муқовимат ва мубориза шуданд. Холо, ки ин сатрҳо навишта мешаванд, ҳамзамон ин мубориза давом дорад. Аз пойтахт шуруъ шуда, то ҳама ноҳияҳои ҷумҳурӣ бо ҳама василаҳои дастрас ба муқобили ин вобод аср муборизаи беамон бурда мешавад. Аллақай гуфта метавон, ки дар бисёре аз самтҳои ин мубориза табибони тоҷик бо қомеъҳои назаррасе ноил гардидаанд. Рӯзе фаро хоҳад расид, ки Тоҷикистони офтобии мо чун ҳамеша дар фазои софу бегубори беҳдошти умумӣ зиндагии солимро давом хоҳад дод. Ин мушқилот паси сар хоҳанд шуд. Ва он чи дар таърихи ибтидои асри XXI-и тоҷик (2019-2020) бокӣ мемонад, қорнамоӣ ва фидокориҳои табибони халқи тоҷик хоҳад буд. Ин қорнамоии онҳо далел ва гувоҳи ватандӯстӣ, миллатпарастӣ ва инсонмехварии онҳо буд ва ҳаст. Мо шаҳрвандони оддӣ, ки дорой касбу кори дигар ҳастем, шояди бевоситаи фидокориҳои табибони ҳудум. Ва ин ҷаҳду талошҳо аз ҷониби табибони тоҷик барои беҳбудии мардумони кишвар ҳоло ҳам ба сӯи баландтарин қуллаҳои мубориза-яъне ғалаба бар ин беморӣ, имрӯзҳо ҳам идома дорад. Мушоҳидаи ин саҳнаҳои изтиробангез ва ҷонҷӯ ҳисси ифтихорро аз доштани ҷунин табибони далеру ҷасур вучуди моро фаро мегирад ва мо ҳудро шояди бевоситаи ин қаҳрамоноҳои воқеӣ эҳсос мекунем.

Дидавар Бекзода,

мухаккик